

OKÉV

Országos Közoktatási
Értékelési és Vizsgaközpont

M 3

A 2005/2006. tanévi

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny

első (iskolai) fordulójának

javítási-értékelési útmutatója

TÖRTÉNELEMBŐL

Felhívjuk a javító kollégák figyelmét, hogy a zárójelben szereplő megoldás-elemek nem kötelező érvényűek az értékelésnél!

I. KÉPAZONOSÍTÁS (6 pont)

Határozza meg, hogy melyik korstílushoz vagy kultúrához tartoznak az alábbi építészeti elemek! (elemenként 1 pont)

- a) gótikus b) barokk c) krétai/görög
d) mükenéi/görög e) reneszánsz f) római

II. FORRÁSELEMZÉS (10 pont)

Az alábbi források Mátyás uralkodásához kötődnek. Válaszoljon a szövegekre vonatkozó kérdésekre!

- a)
1) pénzt *vagy*
ígéretet arra, ha nem születne törvényes utóda, a Habsburg-házra száll a magyar trón (1 pont)
2) Habsburgok kerültek a magyar trónra *vagy*
A mohácsi csata után Szapolyai mellett Habsburg Ferdinánd is jelentkezett a trónra (1 pont)
- b)
1) Mert fia – Corvin János – törvénytelen és/vagy (egyszersmind) kiskorú is volt (így rászorult volna a nádor támogatására). (1 pont)
2) a király helyettese vagy a hadsereg főparancsnoka vagy a király utáni legfőbb bíró vagy székelyek ispánja vagy a kunok bírója (elemenként 0.5 pont összesen 1 pont)
- c)
1) Aragóniai Beatrix (1 pont)
2) budai és visegrádi (elemenként 0.5 pont összesen 1 pont)
- d)
1) corvinák (1 pont)
2) (a borítójukon lévő hollós) címerről (1 pont)
3) Gutenberg (1 pont)
4) Bonfini *vagy* Galeotto Marzio (*minden egyéb helyes megoldás elfogadható*) (1 pont)

III. FOGALOMAZONOSÍTÁS (4 pont)

Az alábbi nézeteket a katolikus egyházat bírálók, illetve reformátorok fogalmazták meg. Állapítsa meg pontosan, hogy milyen irányzatokról van szó! (elemenként 1 pont)

- a) reformátusok *vagy* kálvini *vagy* Zwingli helvét hitvallása
b) evangélikus *vagy* lutheránus

c) anglikán

d) kelyhes *vagy* huszita *vagy* lutheránus

IV. IGAZ-HAMIS (6 pont)

Az alábbi kijelentések a rendiségre vonatkoznak. Döntse el, hogy igazak vagy hamisak, s a helyes választ aláhúzással jelölje! Választását indokolja!

a) igaz (1 pont)

Az angol kétkamarás (Lordok és Közösségek), a francia egy. (Bár a rendek külön tanácskoznak.) (1 pont)

b) hamis (1 pont)

A franciát maga a király hívja össze (rendeli el), míg az angolt a király ellenében hívják össze *vagy* Az angol (Simon Monfort) rendi mozgalmának következménye, de a franciát az uralkodó (Szép Fülöp) azért hívja össze, hogy a francia társadalmat nagyobb anyagi erőfeszítésre ösztönözze. (1 pont)

c) hamis (1 pont)

Nem erősítette meg *vagy* A császár (IV. Károly) szuverenitást adott fejedelmeinek. (1 pont)

V. SZÖVEGKIEGÉSZÍTÉS (4 pont)

Az alábbi szöveg a török magyarországi berendezkedéséről szól. Egészítse ki a hiányzó szakszavakkal, adatokkal! (elemenként 1 pont)

Vilajet – szultán – szpáhik – Haditanács (udvari)

VI. HADTÖRTÉNET (6 pont)

A források a magyar hadtörténethez (hadszervezet, hadkiegészítés, harcmodor stb.) kapcsolódnak. Válassza ki a felsorolásból az egyes szövegekhez tartozó fogalmakat! (elemenként 1 pont)

a) könnyűlovas, nomád harcmodor

b) várkatonaság

c) nemesi felkelés

d) banderiális hadszervezet

e) telekkatonaság

f) zsoldoshadsereg

VII. TÉRKÉPELEMZÉS (4 pont)

A térkép a XVII. századi elejének viszonyait mutatja. A térkép segítségével válaszoljon a kérdésekre!

a) Bocskai-szabadságharc (1 pont)

b) Partium *vagy* „Részek” (1 pont)

c) Tizenötéves háború (1 pont)

d) 1. Bécsben békét kötöttek

2. Szerencsen országgyűlés volt

(elemenként 0.5, összesen 1 pont)

Megoldások a csak 11. évfolyamos tanulóknak szóló feladatokhoz

VIII. TÉRKÉPELEMZÉS (9 pont)

A mellékelt térkép vázlat segítségével válaszoljon a kérdésekre!

a) elnéptelenedés (az ország középső területeit érintette a török korban) *vagy* népességihiány (1 pont)

b)
románok: az Alföld keleti része, Erdély
szlovákok: a Felvidék, Körös-Maros-köze
horvátok: Dél-Dunántúl, Szlavónia
szerbek: Bácska, Duna-menti területek
(soronként 1 pont, összesen 4 pont)

c)
1), 2) udvarhű *vagy* katolikus *vagy* jó adófizető *vagy* németül beszélő *vagy* hozták a fejlettebb/korszerűbb nyugati földművelési technológiát (helyes elemenként 0.5, összesen max. 1 pont)

d) svábok (1 pont)

e)
szerbek: görögkeletiek / ortodoxok
horvátok: katolikusok / római katolikusok
lengyelek: katolikusok / római katolikusok
románok: görögkeletiek / ortodoxok (elfogadható, hogy egy részük görög katolikus)
(soronként 0.5 pont, összesen 2 pont)

IX. FORRÁSELEMZÉS (10 pont)

Az alábbi szövegrészlet segítségével válaszoljon a feltett kérdésekre!

a)
1) III. Károly (1 pont)
2) nem volt fiú örököse (*bármilyen hasonló értelmű válasz elfogadható*) (1 pont)

b)
1) kiváltságaik megtartását *vagy* a rendi alkotmány tiszteletben tartását (1 pont)
2) az Aranybulla *vagy* az Aranybulla megújításai *vagy* az 1351-es törvények *vagy* a bécsi béke *vagy* a szatmári béke (elemenként 1, max. 2 pont)
3) kitört az osztrák örökösödési háború *vagy* birodalmára támadtak a poroszok (1 pont)
4) Sziléziát (1 pont)
5) II. József (1 pont)
6) nem akart koronázási esküt tenni *vagy* nem akarta betartani a korábbi törvényeket *vagy* abszolút módon akart uralkodni (1 pont)
7) kalapos (király) (1 pont)

X. TÉRKÉP- ÉS FORRÁSELEMZÉS (7 pont)

Az alábbi szövegrészlet és térkép vázlat segítségével válaszoljon a feltett kérdésekre! (elemenként 1 pont)

a)

(1) II. (Nagy) Katalin (1 pont)

(2) Mária Terézia (1 pont)

(3) II. (Nagy) Frigyes (1 pont)

b) lengyel zavargások *vagy* anarchia *vagy* törvényes rend biztosítása (*bármilyen hasonló értelmű válasz elfogadható*) (1 pont)

c) felvilágosult *vagy* felvilágosodott abszolutizmus (1 pont)

d) népszuverenitásnak *vagy* nemzetek szabadságának *vagy* az országok és uralkodók egyenjogúságának és testvéri közösségének *vagy* az emberek szabadságának (1 pont)

e) király *vagy* uralkodó *vagy* Poniatowski Szaniszló Ágost (1 pont)

XI. VÁLOGATÁS (4 pont)

A következő pontok az angol Jognyilatkozatból, és a francia Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatából származnak. Karikázza be azt a négyet, amelyik a Jognyilatkozatra vonatkozik! (elemenként 1 pont)

1., 5., 6., 11.

Megoldások a csak 12. évfolyamos tanulóknak szóló feladatokhoz

VIII. IGAZ-HAMIS (4 pont)

Döntse el az állításokról, hogy igazak-e vagy hamisak! (elemenként 1 pont)

a) Hamis

b) Igaz

c) Hamis

d) Igaz

IX. TÉRKÉPELEMZÉS (6 pont)

a) Jelmagyarázatként írja a számok mellé a térképen feltüntetett terület nevét! (elemenként 1 pont)

a) 1. Elzász-Lotharingia

2. Holstein vagy Schleswig-Holstein

3. Bajor Királyság vagy Délnémet államok

b) Állapítsa meg, hogy a terület melyik országgal kialakult konfliktus révén került az egységesülő német államhoz! (elemenként 1 pont)

b) 1. Franciaország

2. Dánia vagy Habsburg Birodalom

3. Franciaország

X. ÁBRAELEMZÉS (8 pont)

A dualizmus pártviszonyait ábrázoló ábra alapján oldja meg az alábbi feladatot! (elemenként 1 pont)

Miniszterelnök	Párt
Tisza Kálmán	Szabadelvű Párt
Wekerle Sándor	Szabadelvű Párt
gr. Andrássy Gyula	Deák-párt
Tisza István	Nemzeti Munkapárt

XI. FORRÁSELEMZÉS (8 pont)

Feleljen az 1917-es orosz eseményekkel kapcsolatos források, szövegrészletek és saját ismeretei alapján az alábbi kérdésekre!

- a) V.I. Lenin (1 pont)
 - b) bolsevik/ kommunista (1 pont)
 - c) oktobrista, kadet, eszer, mensevik (elemenként 1, összesen 4 pont)
 - d) a polgári demokratikus forradalom továbbvitele, folytatása szocialista forradalommá (1 pont)
 - e) baloldaliként vagy szociáldemokrataként értékeli és kritizálja Lenint/ elismeri érdemeit, de kritizálja az általa képviselt szocializmust/ elemzi Lenin jellemének és politikájának hibáit és erényeit (*bármilyen hasonló értelmű válasz elfogadható*) (1 pont)

XII. WILSONI RENDEZÉS (4 pont)

Karikázzon be a wilsoni rendezés alapelvei közül 4 /csak négy/ olyan pontot, amelyeknek később sikerült érvényt szerezni! (elemenként 1 pont)

A következők közül maximum négy: 5, 6, 8, 12, 13

SZAKIRODALMI KÉRDÉSEK
Első téma

XIII. IGAZ-HAMIS (10 pont)

Döntse el az alábbi állításokról, hogy igazak-e vagy hamisak!

<i>Sorszám</i>	<i>Állítás</i>	<i>Igaz</i>	<i>Hamis</i>
1.	A magyar nyelvben a csizma török eredetű szó.	x	
2.	A XVIII. században a bútorok már nagyobb értéket képviseltek, mint a ruhák.		x
3.	A tarhonya szó eredetileg a hús morzsalékát jelenti.	x	
4.	A protestánsok az étkezési kultúrában kezdettől fogva elvetették a katolikus böjti hagyományokat.		x
5.	A kismartoni kastély jól megerősített, az ostromnak huzamosabb ideig ellenállni tudó erődítmény volt.		x
6.	A cserép drága luxusnak számított, a tetőt faszindely vagy szalma fedte.	x	
7.	Magyarországon az első országos iskola-összeírásra a Ratio Educationis megjelenése után került sor.		x
8.	Az iskolamesterek fő feladata a kántorkodás volt.	x	
9.	A XVII-XVIII. században a magyar gyerekek nagyobbik része nem tanult meg írni és olvasni.	x	
10.	A török hódoltság területén a hivatalos levelezés elsősorban „deákul”, azaz latinul folyt.		x

XIV. TARTALOMRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEK (6 pont)

A szakirodalom alapján válaszoljon az alábbi kérdésekre!

- a) prém nélküli, egyszerűbb szűr
- b) bélés nélküli, könnyű, nyári viselet
- c) pulykát
- d) mértéktelenül ivott
- e) fűszeres pálinkát
- f) mézeskalács

XV. FORRÁSISMERET (10 pont)

A szakirodalom alapján feleljen az alábbi kérdésekre!

"Ritkán feredtem, kivált hideg vízben... Lábomat két hétben, néha minden héten mosattam. ...orcámat, hacsak valami por, sár vagy valami gaz nem érte, sohasem mosattam... A fejemet talán huszonöt esztendeje van, hogy meg nem mosták."

- a) Bethlen Miklós (*Önéletrajzában*)
- b) Egyáltalán nem. A nemesurak többsége rendszeresen tisztálkodott.
- c) Az, hogy a fejét nem mosta meg. A fejmosás ritka tisztálkodási forma volt.

„Erdélyben az olyat az asztali és alábbvaló szolgám sem enné meg, de itt jó volt.”

- d) Hollandia, Utrecht
- e) kenyér, búzakenyér
- f) mert szítálatlan lisztből készült, nem olyan volt, mint az Erdélyben megszokott tiszta fehér kenyér

"...máskor csikó képében nyargal föl s alá, ez éjjel borjú képében futkozott."

- g) pestis
- h) Isten büntetése a bűnösökön
- i) pestis, himlő, tífusz, vérhaj (*három jó elemért adható 1 pont, de egy hibás elem esetén már nem adható pont*)
- j) Nagyszombaton

XVI. TRÉFÁS IDŐREND (1 pont)

Állítsa növekvő sorrendbe az alábbi, időt meghatározó fogalmakat! (1 pont)

A helyes sorrend: b – c - a

XVII. PÁRKERESÉS (3 pont)

Keresse meg a sorszámozott, korabeli kifejezések mai megfelelőjét, és írja az alábbi táblázatba az összeillő pár betűjelét!

1.	2.	3.	4.	5.	6.
f	e	d	b	c	a

SZAKIRODALMI KÉRDÉSEK

Második téma

XIII. IGAZ-HAMIS (5 pont)

Választását aláhúzással vagy bekeretezéssel jelölje!

- a) hamis
- b) hamis
- c) igaz
- d) igaz
- f) hamis

XIV. FELELETVÁLASZTÁS (5 pont)

Választását aláhúzással vagy bekeretezéssel jelölje!

- a) Zichy Antónia
- b) Batthyány Kázmér

- c) Ellenőr
- d) Széchenyi István
- f) Ikervár

XV. OK-OKOZAT (3 pont)

Az alábbiakat Széchenyi írta naplójába Batthyányról. Mire utalnak, mi motiválta a szerzőt megírásukkor?

- a) 1831 és 39 között Batthyány távol tartotta magát a közéleti (elsősorban a megyei) szerepléstől
- b) A "Kelet Népe vitában" végül nem állt Széchenyi mellé
- c) Az 1847-es országgyűlés időszakában tanúsított határozott, ellentmondást nem tűrő magatartása miatt.

XVI. FOGALOMMAGYARÁZAT (3 pont)

Az alábbi definíciók alapján határozza meg a hozzájuk tartozó fogalmakat!

- a) jurátusok
- b) kaució
- c) az 1790/X. tc. vagy néhol 1791/X. tc.

XVII. FORRÁSFELDOLGOZÁS (10 pont)

A) Egészítse ki a szöveget!

- 1) István főherceg
- 2) Törvényes
- 3) V. Ferdinánd
- 4) független
- 5) felelős

B) Válaszoljon a szakirodalom alapján az alábbi kérdésekre!

- 1. A Wesselényinek és Kossuthnak a szabadságot adó amnesztörvény kapcsán.
- 2. Anyjával való kapcsolatának az apai örökséggel összefüggő viták miatti megromlása volt az ok.
- 3. Az 1831-es lengyel felkelés
- 4. Nemzeti Kör és Pesti Kör
- 5. Nehogy az udvar ellenséges lépésnek ítélje, visszavonta már beterjesztett javaslatát arról, hogy a magyar katonák esküdjenek fel a magyar alkotmányra

XVIII. SZÖVEGÉRTELMEZÉS (4 pont)

- a) Ausztriának is alkotmányt kívánt adni, hogy a birodalom két fele ezáltal alkotmányos összhangba kerüljön
- b) A jogkiterjesztés mellett érvelt így.
- c) A népszuverenitás fontosságát hangsúlyozó részlet.
- d) Hogy a reformok véghezvitelében a radikális eszközöktől sem riad vissza, ha a kormányzat meghátrál és/vagy arra figyelmeztet, hogy a reformok elmaradása vagy a késlekedés forradalmi robbanáshoz vezethet.

SZAKIRODALMI KÉRDÉSEK
Harmadik téma

XIII. IGAZ-HAMIS (5 pont)

Választását a megfelelő helyre tett „X” betűvel jelezze!

- a) Igaz
- b) Hamis
- c) Igaz
- d) Hamis
- e) Igaz

XIV. TISZTSÉG, POZÍCIÓ (5 pont)

Milyen tisztséget töltöttek be az alábbi személyek a megadott időpontban?

- a) belügyminiszter
- b) miniszterelnök
- c) MDP-főtítkár
- d) Miniszterelnök-helyettes
- e) honvédelmi miniszter

XV. FELELETVÁLASZTÁS (5 pont)

Választását aláhúzással vagy bekarikázással jelezze!

- a) Benke Valéria
- b) A Széna téren
- c) A Földművelésügyi Minisztérium tetejéről
- d) Független Kisgazdapárt
- e) Király Béla

XVI. TARTALOMRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEK (6 pont)

Válaszoljon az alábbi kérdésekre!

- a) Nasszer
- b) Nagykövet
- c) Münnich Ferenc
- d) Tito
- e) Jugoszlávia
- f) Bibó István

XVII. FORRÁSELEMZÉS (5 pont)

Az idézet a magadott kötelező szakirodalomból való. Feleljen az alábbi kérdésekre!

- a) Köztársaság tér, MDP-pártház
- b) 1956. október 30-án
- c) Az ostromlók győztek (A pártház védői vereséget szenvedtek)
- d) A pártház felmentésére igyekvő tank átállt az ostromlók oldalára
- e) Mező Imre

XVIII. FORRÁSKIEGÉSZÍTÉS (4 pont)

Egészítse ki a szöveg hiányzó részeit!

- 1) Varsói Szerződés
- 2) Szovjetunió
- 3) osztrák
- 4) 1955